

TEXTOS LLATINS

Recull de Selectivitat

2n BATXILLERAT

Vanessa López

Text 1. ALGUNS GERMÀNICS, SENSE L'ESPERANÇA DE PODER FUGIR, ES LLANCEN AL RIU I MOREN OFEGATS

Germani, post tergum clamore audito, se ex castris eiecerunt et, cum ad confluentem Mosae et Rheni peruenissent, nonnulli, qui se in flumen praecipitauerunt, lassitudine et ui fluminis oppressi perierunt.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies, IV, 15, 1-2

Lèxic (informació del diccionari):

castra,-orum(n. pl.): campament.

confluens,-ntis(m.): confluència.

eicio,eieci,eiectum(3a, tr.): llançar fora.

Mosa,-ae(f.): el Mosa (nom de riu).

nonnullus,-a,-um: algun.

opprimo,-pressi,-pressum(3a, tr.): vèncer.

pereo,-ii,-itum(irr., intr.): morir.

Rhenus,-i(m.): el Rin (nom de riu).

ui(abl. f. sing. deuis): embranzida

a) Digueu quina funció sintàctica fa el sintagma *lassitudine et ui* respecte al participi *oppressi*.

b) En la construcció *cum ad confluentem Mosae et Rheni peruenissent*, digueu quin tipus d'oració introdueix *cum* i justifiqueu-ho.

c) Digueu com s'anomena la construcció formada per *post tergum clamore audito* i expliqueu en què consisteix.

d) En la construcció *qui se in flumen praecipitauerunt*, digueu quin tipus d'oració introdueix *qui* i justifiqueu quin antecedent té.

Text 2. INFORMAT PELS UBIS DE LA REVOLTA DELS SUEUS, CÈSAR FA PREPARATIUS PER A LA GUERRA

Interim Vbii, qui antea Caesari obsides dederant, ei nuntiant Suebos in unum locum omnes copias cogere. Hac re cognita, rem frumentariam prouidet, castris idoneum locum deligit, Vbiisque imperat ut sua pecora ex agris deducant et se in oppida conferant.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies, VI, 9, 6; 10, 1-2

Lèxic (informació del diccionari):

cogo,coegi,coactum(3a, tr.): concentrar.

copiae,-arum(f. pl.): tropes.

deduco,-duxi,-ductum(3a, tr.): retirar.

do,dedi,datum(1a, tr.): lliurar.

obses,-idis(m. i f.): ostatge.

Suebi,-orum(m. pl.): sueus (habitants del nord-est de la Germània).

Vbii,-iorum(m. pl.): ubis (habitants d'una zona del riu Rin)

a) Digueu com s'anomena l'estructura *Suebos in unum locum omnes copias cogere* i quina funció sintàctica fa respecte a *nuntiant*.

b) En la construcció *ut sua pecora ex agris deducant et se in oppida conferant*, hi ha dues oracions coordinades introduïdes per *ut*. Digueu quin tipus d'oració introdueix aquest *ut*, i quina funció sintàctica fa aquesta oració respecte a *imperat*.

Text 3. CÈSAR, DES DE LA RIBA DEL TÀMESI, OBSERVA UNA GRAN CONCENTRACIÓ DE TROPES DE L'ENEMIC

Caesar, cognito consilio Britannorum, exercitum ad flumen Tamesim duxit, quod uno omnino uado transiri poterat. Eo cum uenisset, animaduertit ad alteram fluminis ripam magnas hostium copias instructas esse.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies ,V, 18, 1-2

Lèxic (informació del diccionari):

Britanni, -orum(m. pl.): britans (habitants de Britània).

cognosco, -noui, -nitum(3a, tr.): conèixer.

consilium, -i(n.): decisió.

copiae, -arum(f. pl.): tropes.

eo(adv.): allí.

instruo, -uxi, -uctum(3a, tr.): formar en ordre de batalla.

omnino(adv.): només.

Tamesis, -is(m.): el Tàmesi (nom de riu).

transiri(infinitiu de present passiu del verb transeo): travessar.

uadum, -i(n.): gual

a)En la construcció *quod uno omnino uado transiri poterat*, digueu quin tipus d'oració introdueix quod i justifiqueu quin antecedent té.

b)Digueu com s'anomena l'estructura *ad alteram fluminis ripam magnas hostium copias instructas esse* i quina funció sintàctica fa respecte a *animaduertit*.

c)Digueu com s'anomena la construcció formada per *cognito consilio Britannorum* i expliqueu en què consisteix.

d) En la construcció *eo cum uenisset*, digueu quin tipus d'oració introdueix cum i justifiqueu-ho.

Text 4. QUAN CÈSAR JA HAVIA MARXAT CAP A IL·LÍRIA, L'ESCASSETAT DE BLAT PROVOCA UNA NOVA GUERRA

His rebus gestis, Caesar pacatam esse Galliam existimabat atque ita, inita hieme, in Illyricum profectus est, quod eas quoque regiones cognoscere uolebat; sed subitum bellum in Gallia coortum est. Belli causa P. Crassus fuit, qui cum legione septima prope mare Oceanum in magna frumenti inopia hiemabat.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies, III, 7, 1-2

Lèxic (informació del diccionari):

Crassus, -i(m.): 'Crassus' (nom de persona).

gero, gessi, gestum(3a, tr.): 'dur a terme'.

Illyricum, -i(n.): 'Il·líria' (nom de lloc).

ineo, -ii, -itum(4a irr., intr.): 'començar'.

paco(1a, tr.): 'pacificar'. proficiscor, -fectus sum(3a dep., intr.): 'anar-se'n'.

prope(preposició d'acusatiu).

quod(conj. causal).

quoque(adv.).

res, rei(f.): 'acció'

a) Digueu com s'anomena l'estructura *pacatam esse Galliam* i quina funció sintàctica fa respecte a *existimabat*.

b) Digueu com s'anomena la construcció formada per *inita hieme* i expliqueu en què consisteix.

Text 5. DAVANT EL COMLOT DELS BELGUES, CÈSAR ENVIA DUES LEGIONS SOTA EL COMANDAMENT DE Q. PEDI

Cum esset Caesar in citeriore Gallia, crebri ad eum rumores de omnium Belgarum coniuratione afferebantur. His nuntiis commotus, Caesar, inita aestate, duas novas legiones, quas ibi nuper conscripserat, Q. Pedio legato tradidit ut eas in ulteriorem Galliam deduceret.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies, II, 1, 1; 2, 1

Lèxic (informació del diccionari):

commoueo,-moui,-motum(2a, tr.): ‘trasbalsar’.

creber,-bra,brum: ‘freqüent’.

de (preposició): ‘sobre’.

deduco,-duxi,-ductum (3a, tr.): ‘conduir’.

ineo,-ii,-itum (4a irr., intr.): ‘començar’.

nuntium,-ii(n.): ‘notícia’

- a) En la construcció «*Cum esset Caesar in citeriore Gallia*», digueu quina funció sintàctica fa *cum* i quin tipus d’oració introdueix
- b) En la construcció «*ut eas in ulteriorem Galliam deduceret*», digueu quina funció sintàctica fa *ut* i quin tipus d’oració introdueix.

Text 6. ENVIAT PER CÈSAR, GALBA OBRE UN CAMÍ A TRAVÉS DELS ALPS I S'INSTAL·LA ENTRE ELS NANTUATES

Cum in Italiam proficisceretur, Caesar Galbam cum legione XII et parte equitum in Nantuates misit, quod iter per Alpes patefieri uolebat. Galba, castellis expugnatis, constituit cohortes duas in Nantuatibus collocare et ipse cum reliquis cohortibus in uico, qui appellabatur Octodurus, hiemare.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies, III, 1, 1-4

Lèxic (informació del diccionari):

appello(1a, tr.): 'anomenar'.

colloco(1a, tr.): 'establir'.

constituo,-ui,-utum (3a, tr.): 'decidir'.

eques,-itis(m.): 'genet'.

Galba,-ae(m.): 'Galba' (nom de persona).

mitto,misi,missum(3a, tr.): 'enviar'.

Nantuates,-um (m. pl.): 'nantuates' (habitants d'una regió de la Gàl·lia).

Octodurus,-i(m.): 'Octodurus' (nom de població).

patefieri (infinitiu passiu de patefacio,-feci, -factum[3a, tr.]): 'obrir'.

proficiscor,profectus sum (3a dep., intr.): 'dirigir-se'.

uicus,-i(m.): 'poblet'.

- a) L'oració causal «*quod iter per Alpes patefieri uolebat*» conté l'estructura sintàctica *iter per Alpes patefieri*.
- b)
- c) Digueu com s'anomena aquesta estructura i quina funció sintàctica fa respecte a *uolebat*.
- d) En la construcció «*Cum in Italiam proficisceretur*», digueu quina funció sintàctica fa *cum* i quin tipus d'oració introdueix

Text 7. MAGNIFICÈNCIA D'AUGUST EN L'ORGANITZACIÓ D'ESPECTACLES

Augustus spectaculorum assiduitate et uarietate et magnificentia omnes antecessit. Aliquando uenationem edidit, athletas quoque, exstructis in campo Martio sedilibus ligneis, item nauale proelium circa Tiberim cauato solo, in quo nunc Caesarum nemus est. In circo aurigas cursoresque et confectores ferarum produxit.

Gai Suetoni. Vida d'August, 43

Lèxic (per ordre alfabètic):

antecedo, -cessi, -cessum(3a): 'superar'.

athleta, -ae: 'espectacle atlètic'.

circa(preposició d'acusatiu): 'prop de'.

edo, edidi, editum(3a): 'oferir'.

exstruo, -struxi, -structum(3a): 'fer construir'.

produco, -duxi, -ductum(3a): 'presentar'.

solum, -i: 'terreny'.

- a) En la frase «*[Augustus] athletas quoque [edidit], exstructis in campo Martio sedilibus ligneis*», digueu amb quin mot concorda *exstructis* i com s'anomena l'estructura sintàctica *exstructis in campo Martio sedilibus ligneis*.
- b) En la frase «*Aliquando uenationem edidit, athletas quoque, [...], item nauale proelium circa Tiberim*», analitzeu morfològicament *nauale* i digueu amb quin mot concorda i quina funció sintàctica hi fan els dos mots.

Text 8. REGNAT DE SERVI TUL·LI

Post Tarquinium Seruius Tullius suscepit imperium, genitus ex nobili femina. Hic Sabinos subegit; montes tres urbi adiunxit, fossas circum murum duxit. Primum censum ordinavit qui adhuc per orbem terrarum incognitus erat. Occisus est scelere generi sui Tarquinii Superbi, filii regis cui ipse successerat.

Flavi Eutropi. Breviari d'història de Roma, 1, 7

Lèxic (per ordre alfabètic):

duco, duxi, ductum(3a): 'construir'.

gener, -eri: 'gendre'.

occido, -cidi, -cisum(3a): 'matar'.

ordino(1a): 'organitzar'.

scelus, -eris(neutre): 'vilesa'.

subigo, -egi, -actum(3a): 'sotmetre'

- a) En el text hi ha l'estructura sintàctica *genitus ex nobili femina*. Digueu com s'anomena i amb quin mot concorda *genitus*.
- b) En la frase «*Occisus est scelere generi sui Tarquini Superbi, filii regis cui ipse successerat*», analitzeu morfològicament *cui*, i digueu-ne la funció sintàctica.

Text 9. RÒMUL DESAPAREIX MENTRE PRESIDEIX L'ASSEMBLEA DE TROPES

His operibus editis, cum Romulus contionem in campo haberet, subito tempestas cum magno fragore denso nimbo regem operuit et conspectum eius contioni abstulit; nec deinde in terris Romulus fuit. Romana pubes, cum uacuam sedem regiam uidit, silentium obtinuit.

Tit Livi. Història de Roma, 1, 16, 1-2

Lèxic (per ordre alfabètic):

aufero, abstuli, ablatum(irregular): 'privar de'; 'llevar'.

edo, edidi, editum(3a): 'dur a terme'.

obtineo, -tinui, -tentum(2a): 'mantenir'.

operio, -erui, -ertum(4a): 'cobrir'.

opus, -eris(neutre): 'obra'.

pubes, -is: 'jovent'.

tempestas, -atis: 'tempesta'.

- a) En la frase «*cum Romulus contionem in campo haberet, subito tempestas [...] regem operuit*», digueu què és cum i quin tipus d'oració introdueix.
- b) En el text hi ha les expressions cum magno fragore i cum uacuam sedem regiam uidit. Digueu què és cum en cadascun dels dos casos i quina estructura introdueixen.

Text 10. INTOLERÀNCIA D'AUGUST AL FRED I A LA CALOR

Augustus neque frigora neque aestus facile tolerabat. Hieme quaternis tunicis cum pingui toga et subucula et thorace laneo muniebatur; aestate apertis cubiculi foribus ac saepe in peristylo —atque etiam uentilante aliquo— cubabat. Solem ne hibernum quidem patiens, semper petasatus sub diuo spatiabatur. Itinera lenta ac minuta lectica et noctibus faciebat.

Gai Suetoni. Vida d'August, 82

Lèxic (per ordre alfabètic):

iter, itineris(neutre): 'viatge'.

munio, -iui, -itum(4a): 'abrigar'.

ne... quidem(adverbi): 'ni tan sols'.

pinguis, -e(adjectiu): 'gruixut'.

quaterni, -ae, -a: 'quatre a la vegada'.

thorax, -acis: 'malla'.

uentilo, -aui, -atum(1a): 'ventar'.

- a) A la frase «*Itinera lenta ac minuta lectica et noctibus faciebat*», analitzeu morfològicament *itinera lenta ac minuta i lectica*, i digueu-ne la funció sintàctica.
- b) En la frase «*Solem ne hibernum quidem patiens, semper petasatus sub diuo spatiabatur*», digueu amb quin mot concorda *patiens* i quina funció sintàctica hi fa *solem hibernum*.

Text 11. ELS PRIMERS TEMPS DE ROMA

Romanum imperium a Romulo exordium habet, qui cum Remo fratre uno partu editus est. Is urbem exiguam in Palatino monte constituit. Condita urbe, multitudinem finitimorum ibi recepit, centum ex senioribus legit, quos senatores nominavit. Cum uxores populus suus non haberet, inivitavit ad spectaculum vicinas Romae nationes atque earum uirgines rapuit.

Flavi Eutropi. Breviari d'història de Roma, 1,1 – 2,2

Lèxic (per ordre alfabètic):

edo, edidi, editum(3a): 'infantar, parir'.

condo, condidi, conditum(3a): 'fundar'.

lego, legi, lectum(3a): 'elegir'.

- a) En la frase «*Romanum imperium a Romulo exordium habet, qui cum Remo fratre uno partu editus est*», indiqueu la funció sintàctica de *qui*, assenyaleu-ne l'antecedent i digueu en què hi concorda.
- b) En la frase «*Cum uxores populus suus non haberet, inivitavit ad spectaculum vicinas Romae nationes atque earum uirgines rapuit*», digueu el tipus d'oració que introdueix *cum* i el temps i el mode de la forma *haberet*.

Text 12. LA VIDA DE VIRGILI

Vergilius fuit Mantuanus. Mantua et in diuersis locis operam litteris dedit; postea, amissis agris paternis, Romam uenit et suo ingenio fauorem Augusti et principum ac populi omnis sibi comparauit. Tandem in Brundisio naturae concessit et iussu Augusti eius ossa Neapolim translata sunt —prout ipse optauit— sepultaque in via Puteolana.

Expositio Monacensis

I

Lèxic (per ordre alfabètic):

comparo(1a): ‘procurar’.

concedo, -cessi, -cessum(3a): ‘sucumbir’.

princeps, -cipis: ‘líder’.

Puteolanus, -a, -um: ‘de Putèols’ (ciutat prop de Nàpols).

transfero, -tuli, -latum(irregular): ‘traslladar’.

- a) En la frase «*[Vergilius] suo ingenio fauorem Augusti et principum ac populi omnis sibi comparauit*», analitzeu morfològicament *principum* i digueu-ne la funció sintàctica.
- b) En la frase «*iussu Augusti eius ossa Neapolim translata sunt*», analitzeu morfològicament *ossa* i digueu-ne la funció sintàctica.

Text 13. LA MORT DE DIDO. LA VENERACIÓ DELS SEUS CONCIUTADANS

Dido in sublimiore ciuitatis parte rogum ingentem construxit et, caerimoniis uariis seruatis ac hostiis plurimis caesis, illum conscendit. Cultrum, quem sub uestibus gesserat, exseruit et in eum se praecipitauit. Reginam exsanguem cum lacrimis publicis et maerore ciues extulerunt et, dum stetit Carthago, aris templisque eam coluerunt.

Giovanni Boccaccio. «Dido, reina de Cartago». A: Dones famoses

Lèxic (per ordre alfabètic):

caedo, cecidi, caesum(3a): 'sacrificar'.

colo, colui, cultum(3a): 'venerar'.

exfero, extuli, elatum(irregular): 'emportar-se'.

exsero, exserui, exsertum(3a): 'treure'.

hostia, -ae(femení): 'víctima'.

seruo(1a): 'acomplir'.

sto, steti, statum(1a): 'perdurar, mantenir-se dret'.

- a) En la frase «*[Dido], caerimoniis uariis seruatis ac hostiis plurimis caesis, illum conscendit*», digueu amb quina paraula concorda *caesis* i amb quin nom es coneix l'estructura *caerimoniis uariis seruatis*
- b) En la frase «*Cultrum, quem sub uestibus gesserat, exseruit et in eum se praecipitauit*», digueu la funció sintàctica de *cultrum* i la de *quem*.

Text 14. ACTITUD I GUSTOS DE L'EMPERADOR AURELIÀ

Aurelianus, cum aegrotaret, medicum ad se numquam uocauit, sed ipse se inedia curabat. Erat rarus in uoluptatibus, sed mimis delectabatur; uehementissime autem delectatus est fagone qui uno die ante mensam eius aprum integrum comedit. Habuit tempus fortunatissimum praeter seditiones quasdam domesticas.

Història Augusta, «Aurelià», 50

Lèxic (per ordre alfabètic):

aper, apri: 'porc senglar'.

Aurelianus, -i: Aurelià (emperador romà del segle III).

delector, delectatus sum (1a): 'divertir-se'.

fago, -onis (masculí): 'golafre'.

inedia, -ae: 'dejuni'.

mimus, -i: 'actor de mims'.

quidam, quaedam, quoddam (adjectiu indefinit): 'un', 'un cert'.

rarus, -a, -um: 'poc inclinat a'.

tempus, -oris (neutre): 'període de govern'.

- a) Indiqueu el cas dels mots *rarus* i *tempus* i digueu la funció sintàctica que fan en el text que acabeu de traduir.
- b) En la frase «*uehementissime autem delectatus est fagone qui uno die ante mensam eius aprum integrum comedit*», digueu el tipus d'oració que introdueix *qui* i indiqueu la funció sintàctica que hi fa aquest pronom.

Text 15. MORT DE LAOCOONT I ELS SEUS FILLS

Laocoon sorte ductus est ut sacrum faceret Neptuno ad litus. Apollo a Tenedo per fluctus maris dracones duos misit qui filios eius necarent. Laocoon auxilium eis tulit; ipsum dracones necauerunt. Phryges id factum esse putauerunt quia Laocoon hastam in equum Troianum miserat.

HIGÍ.Faules, 1191.

Lèxic (per ordre alfabètic):

duco,duxi,ductum(3a): ‘triar’.

fero,tuli,latum(irregular): ‘portar’.

mitto,misi,missum(3a): ‘enviar’; ‘llençar’.

Phryges,-um(masculí plural): ‘troians’.

puto(1a): ‘creure’.

sacrum,-i(neutre): ‘sacrifici’.

Tenedus,-i: ‘Tènedos’ (illa davant de Troia).

a)En la frase «*Laocoon sorte ductus est ut sacrum faceret Neptuno ad litus*», digueu el tipus d’oració que introdueix *ut* i la funció sintàctica de *Neptuno*.

b)En la frase «*Phryges id factum esse putauerunt quia Laocoon hastam in equum Troianum miserat*», digueu quina forma verbal és *factum esse* i quin tipus d’estructura sintàctica forma.

Text 16. ENEAS FUIG DE TROIA I COMENÇA EL SEU PERIPLE

Aeneas, Veneris et Anchisae filius, in euersione Troiae deos Penates et patrem et filium Ascanium ex incendio rapuit et cum his in Idam montem uenit; ibique uiginti nauibus fabricatis, responsis deorum monitus, mare ingressus est et ad Thraciam uenit; ibique condidit ciuitatem, quam Aenum —id est de suo nomine— uocauit.

Primer Mitògraf del Vaticà, 2, 100, 1

Lèxic (per ordre alfabètic):

Aenus,-i(femení): ‘Enos’ (ciutat de Tràcia).

condo,-didi,-ditum(3a): ‘fundar’.

ingredior,-gressus(3a): ‘penetrar’.

moneo,-ui,-itum(2a): ‘advertir’.

responsum,-i: ‘profecia’.

- a) En la frase «*[Aeneas], uiginti nauibus fabricatis, responsis deorum monitus, mare ingressus est*», digueu amb quin mot concorda *monitus* i com s’anomena l’estructura sintàctica *responsis deorum monitus*.
- b) En la frase «*[Aeneas], uiginti nauibus fabricatis, responsis deorum monitus, mare ingressus est*», digueu amb quin mot concorda *fabricatis* i com s’anomena l’estructura sintàctica *uiginti nauibus fabricatis*.

Text 17. ELS REIS ACORDEN QUE LLUITIN ELS HORACIS I ELS CURIACIS

In duobus exercitibus erant trigemini fratres, Horatii Curiatique. Cum trigeminis agunt reges, ut pro sua patria quisque dimicet ferro. Foedere icto, trigemini arma capiunt et in medium inter duas acies procedunt. Datur signum et terni iuvenes concurrunt. Cum arma primo concursu increpuerunt, horror spectantes perstringit.

TIT LIVI, Història de Roma, 1, 24, 1; 1, 25, 1 i 3-4

Lèxic (per ordre alfabètic):

ago,egi,actum(3a): ‘parlar’.

concurro,-rri,-rsum(3a): ‘entaular combat’.

concursum, -us(masculí): ‘escomesa’.

ferrum,-i(neutre): ‘espasa’.

foedus,-eris (neutre): ‘pacte’.

ico,ici,ictum(3a): ‘signar’.

perstringo,-nxi,-ctum(3a): ‘sobreprendre’.

pro(preposició): ‘en favor de’.

spectans,-tis(masculí i femení): ‘espectador’.

terni,-ae,-a(adjectiu plural): ‘grups de tres’.

- a) En el text hi ha l’estructura sintàctica *Foedere icto*. Digueu el nom que rep i els elements que la formen.
- b) En dues oracions del text hi ha el mot cum amb un valor morfològic diferent: «*Cum trigeminis agunt reges*» i «*Cum arma primo concursu increpuerunt*». Digueu quin valor té cum en cada cas.

Text 18 GUERRA DEL REI TULL·LUS HOSTILI CONTRA ELS ALBANS

Excipit Numam Pompilium Tullus Hostilius, cui in honorem uirtutis regnum ultro datum est. Hic omnem militarem disciplinam artemque belli condidit. Itaque exercita iuuentute in mirum modum, prouocauit Albanos. Vtriusque populi fata permissa sunt Horatiis Curiatisque, trigeminis fratribus. Anceps, pulchra et mirabilis contentio fuit.

LUCI ANNEU FLORUS, Epítom de la història de Tit Livi, 1,

3

Lèxic (per ordre alfabètic):

condo,-didi,-ditum(3a): ‘crear’.

contentio,-onis(femení): ‘lluita’.

excipio,-cepi,-ceptum(3a): ‘succeir a’.

exerceo,-ui,-itum(2a): ‘entrenar’.

fatum,-i(neutre): ‘destí’.

permitto,-misi,-misum(3a): ‘confiar’.

prouoco(1a): ‘desafiar’.

uterque,utraqe,utrumque(adjectiu indefinit): ‘tots dos’.

- a) En el text hi ha l’estructura sintàctica *exercita iuuentute in mirum modum*. Digueu el nom que rep i els elements que la formen.
- b) En la frase «*Excipit Numam Pompilium Tullus Hostilius, cui in honorem uirtutis regnum ultro datum est*», digueu el tipus d’oració que introdueix *cui* i la funció sintàctica de *regnum*.

Text 19. FETS DEL REGNAT DE NUMA

Succedit Romulo Numa, quem Romani petiuerunt ob inclitam eius religionem. Ille sacra et caerimonias omnemque cultum deorum docuit; ille pontifices, augures ceteraque sacerdotia creauit annumque in duodecim menses discripsit. Denique ferocem populum redegit ut imperium religione atque iustitia gubernaret.

LUCI ANNEU FLORUS, Epítom de la història de Tit Livi, 1, 2

Lèxic (per ordre alfabètic):

cultus,-us(masculí): 'culte'.

discribo,-psi,-ptum(3a): 'distribuir'.

ob(preposició): 'a causa de'.

peto,-iui,-itum(3a): 'anar a buscar'.

redigo,-egi,-actum(3a): 'encaminar'.

religio,-onis(femení): 'rectitud'.

sacerdotium,-ii(neutre): 'sacerdoci'.

sacra,-orum(neutre plural): 'sacrificis'.

succedo,-cessi,-cessum(3a): 'succeir'.

- a) Identifiqueu les funcions sintàctiques de *Numa* i de *quem* en la frase «*Succedit Romulo Numa, quem Romani petiuerunt ob inclitam eius religionem.*»
- b) Digueu el tipus d'oració introduïda pel pronom *quem* i identifiqueu-ne l'antecedent en la frase «*Succedit Romulo Numa, quem Romani petiuerunt ob inclitam eius religionem.*».

Text 20. **ALDARULLS VIOLENTS A L'AMFITEATRE DE POMPEIA**

Sub idem tempus atrox caedes orta est inter Nucerinos Pompeianosque gladiatorio spectaculo quod Liwineius Regulus edebat. Primum saxa, deinde ferrum sumpserunt. Fuit ualidior Pompeianorum plebs, apud quos spectaculum edebatur. Ergo deportati sunt in urbem multi Nucerini trunco per uulnera corpore, ac plerique liberorum aut parentum mortes deflebant.

TÀCIT, Annals XIV,

17

Lèxic (per ordre alfabètic):

edo,edidi,esum(3a): 'oferir'.

liberi,-orum(masculí plural): 'fills'.

Livineius Regulus,-i: Livineu Règul.

Nucerini,-orum(masculí plural): 'els nucerins' (habitants de la ciutat de Nucèria).

orior,oriri,ortus sum(4a): 'produir-se'.

plerique,pleraeque,pleraque(plural): 'molts', 'la major part'.

sumo,sumpsi,sumptum(3a): 'agafar'.

truncus,-a,-um(adjectiu): 'mutilat'.

ualidus,-a,-um(adjectiu): 'fort.'

- a) Indiqueu quin és l'antecedent del pronom *quos* en la frase «*Fuit ualidior Pompeianorum plebs, apud quos spectaculum edebatur*» i expliqueu-ho raonadament.
- b) En el text apareixen dues formes del substantiu *spectaculum,-i*. Identifiqueu-ne el cas i el nombre i digueu la funció sintàctica que fan en les oracions respectives.

Text 21. **UN INCENDI PROVOCAT EN EL FÒRUM DE ROMA L'ANY 210 AC**

Pluribus locis simul circa forum incendium ortum est. Eodem tempore tabernae argentariae arserunt; comprehensa sunt postea priuata aedificia. Aedes Vestae uix defensa est tredecim seruorum opera, qui manumissi sunt. Nocte ac die continuatum incendium fuit. Non dubium fuit humana fraude id factum esse.

TIT LIVI, XXVI, XXVII, 1-5

Lèxic (per ordre alfabètic):

ardeo, arsi, —(2a): 'cremar'.

defendo, defendi, defensum(3a): 'protegir'.

dubium, -ii(neutre): 'dubte'.

fraus, -dis(femení): 'mala fe'.

manumitto, manumisi, manumissum(3a): 'deixar en llibertat'.

orior, oriri, ortus sum(4a): 'produir-se'.

taberna, -ae(femení): 'botiga';

taberna argentaria: 'botiga de prestamista'.

a) En la frase «*Aedes Vestae uix defensa est tredecim seruorum opera, qui manumissi sunt*» digueu quina funció sintàctica fa el pronom *qui*, quin n'és l'antecedent i en què hi concorda.

b) *Comprehensa sunt* i *defensa est* són formes dels verbs *comprehendo* i *defendo*, respectivament. Digueu el temps i el mode en què estan conjugades i la informació que ens aporten pel que fa al gènere i el nombre dels subjectes respectius.

Text 22. CAUSES DE L'INCENDI DE ROMA PROVOCAT PER NERÓ. ALGUNS CRIATS SEUS SÓN DESCOBERTS CREMANT LES CASES

Nero, offensus deformitate ueterum aedificiorum et angustiis uicorum, incendit Urbem tam palam ut multi consulares cubicularios eius cum taedis in praediis suis deprehenderint et horrea circa Domum Auream, quorum spatium ille maxime desiderabat, bellicis machinis labefacta sint.

GAI SUETONI, Neró, 38

Lèxic (per ordre alfabètic):

consularis, -is (masculí): 'antic cònsol'.

cubicularius, -ii (masculí): 'criat'.

domus, -us (femení): 'casa'.

Domus Aurea: 'Casa Àuria' (nom del palau de Neró).

horreum, -ii (neutre): 'magatzem de gra'.

labefacio, -feci, -factum (3a): 'enderrocar'.

Nero, -onis (masculí): Neró (emperador romà).

offendo, offendi, offensum (3a): 'disgustar'.

praedium, -ii (neutre): 'propietat', 'finca'.

uetus, ueteris (adjectiu): 'vell'.

Vrbs, urbis (femení): Roma.

a) Digueu amb quin mot concorda *offensus* i quin tipus de construcció sintàctica és *offensus deformitate ueterum aedificiorum et angustiis uicorum*.

b) Tenint en compte que la forma *deprehenderint* està en mode subjuntiu, digueu en quin temps verbal està conjugat i quin tipus d'oració introdueix la conjunció *ut*.

Text 23. **CARRERA POLÍTICA DE MARC PORCI CATÓ**

M. Cato ortus est municipio Tusculo. Priusquam honoribus operam daret, 1 uersatus est in Sabinis ubi heredium habebat; inde Romam demigravit. Tribunus militum in Sicilia fuit; aedilis plebis factus est² cum C. Heluio; creatus praetor, obtinuit prouinciam Sardiniam ex qua superiore tempore Q. Ennium poetam deduxerat.

CORNELI NEPOS, Vides d'homes il·lustres, XXIV, 1, 1-4

1. L'expressió operam dare significa 'dedicar-se'.
2. Factus est és el pretèrit perfet d'indicatiu del verb fio.

Lèxic (per ordre alfabètic):

C. Heluius, -i: Gai Helvi (polític romà del segle II aC).

deduco, deduxi, deductum (3a): 'emportar-se'.

honores, -orum (masculí plural): 'carrera política'.

M. Cato, -onis (masculí): Marc Cató (polític romà del segle II aC).

orior, oriri, ortus sum (4a, verb deponent): 'néixer'.

Q. Ennius, -ii (masculí): Quint Enni (poeta romà del segle II aC).

Sabini, -orum (masculí plural): 'territori dels sabins' (poble del nord-est de Roma).

superior, -ius (adjectiu): 'anterior'.

Tusculum, -i (neutre): Túsculum (ciutat del Laci).

uersor, versari, uersatus sum (1a, verb deponent): 'viure'

a/ Digueu quin tipus d'oració és «*ex qua superiore tempore Q. Ennium poetam deduxerat*» i indiqueu quin és l'antecedent del pronom *qua*.

b/ Analitzeu morfològicament els dos elements del sintagma *tribunus militum* en la frase «*Tribunus militum in Sicilia fuit*» i indiqueu la funció sintàctica que a compleixen.

Text 24. CÈSAR DISTRIBUEIX LES SEVES NOU LEGIONS EN TRES PARTS

Partito exercitu, Caesar T. Labienum cum legionibus tribus in eas partes quae Menapios attingunt proficisci iubet; C. Trebonium cum pari legionum numero ad eam regionem quae ad Atuaticos adiacet mittit. Ipse cum reliquis tribus legionibus ad flumen Scaldem, quod influit in Mosam, ire constituit.

CAES., B. G. VI, 33

Lèxic (per ordre alfabètic):

Atuatuci,-orum: els aduàtucs (poble de l'antiga Bèlgica).

C. Trebonius,-i: Gai Treboni (lloctinent de Cèsar).

Menapii,-orum: els menapis (poble de l'antiga Bèlgica).

Mosa,-ae: Mosa (riu de l'antiga Bèlgica).

proficisci: infinitiu del verb deponent proficiscor.

Scaldis,-is: Escalda (riu de l'antiga Bèlgica).

tribus: forma del numeral tres.

T. Labienus,-i: Tit Labiè (lloctinent de Cèsar).

a) Analitzeu sintàcticament la frase següent i indiqueu les dues construccions subordinades que conté: *Caesar T. Labienum cum legionibus tribus in eas partes quae Menapios attingunt proficisci iubet.*

Text 25. MENTRE CÈSAR ES PREPARA PER ANAR A HISPÀNIA, HI ENVIA EL SEU LEGAT GAI FABI

Dum Caesar haec parat atque administrat, C. Fabium legatum cum legionibus tribus in Hispaniam praemittit celeriterque Pyrenaeos saltus occupari iubet qui eo tempore ab L. Afranio legato praesidiis tenebantur. Reliquas legiones quae longius hiemabant subsequi iubet.

CAES.,B. C.I, 37

Lèxic (per ordre alfabètic):

C. Fabius,-i: Gai Fabi (legat de Cèsar).

L. Afranius,-ii: Luci Afrani (legat de Pompeu).

longius: comparatiu de longe.

Pyrenaeus,-a,-um: 'dels Pirineus', 'pirenaic'.

saltus, -us: 'port' o 'pas' (de muntanya).

tribus: forma del numeral tres

- a) Analitzeu sintàcticament la frase següent:

Caesar celeriter Pyrenaeos saltus occupari iubet.

Text 26. **CICERÓ TROBA L'AJUT D'HERACLI PER TAL D'ACUSAR VERRES**

A Syracusanis nihil adiumenti neque publice neque priuatim exspectabam, neque erat in animo postulare. Cum haec agerem, repente ad me uenit Heraclius, is qui tum magistratum Syracusis habebat. Agit mecum et cum fratre meo ut adiremus ad eorum senatum.

CIC., Ve r r.IV, 37

Lèxic (per ordre alfabètic):

adirent: forma del verb adeo.

ago, -is, agere, egi, actum: 'ocupar-se de', 'tractar', 'negociar'.

Heraclius, -ii: Heracli (magistrat de Siracusa).

Syracusae, -arum (en plural): Siracusa (ciutat de Sicília).

Syracusanus, -a, -um: 'siracusà', 'de Siracusa'.

a) Analitzeu sintàcticament la frase següent i indiqueu el tipus d'oració subordinada que conté: *Cum haec agerem, repente ad me uenit Heraclius.*

Text 27. ALGUNES CREENCES I REALITATS SOBRE LA DURADA DE LA VIDA DELS ANIMALS I DE LES PERSONES

Hesiodus, qui primus aliqua de hoc prodidit, multa de hominum aevo referens, cornici nouem nostras attribuit aetates, quadruplum eius ceruis; sed ut ad confessa transeamus, Arganthonium Gaditanum LXXX annis regnauisse certum est, et Gorgian Siculum CVIII uixisse.

PLINI ELVELL, *Naturalis Historia* VII, 153-156

Lèxic (per ordre alfabètic):

aetas, aetatis: 'vida'.

Arganthonius, -ii: Argantoni (rei de Tartessos).

confessum, -i: 'fet admès'.

cornix, -icis: 'cornella' (ocell semblant al corb).

Gaditanus, -a, -um: 'de Gades', 'gadità, -ana'.

Gorgian: acusatiu singular de Gorgias, -ae: Gòrgies (sofista grec).

Hesiodus, -i: Hesíode (poeta grec).

Siculus, -a, -um: 'de Sicília', 'sicilià, -ana'.

- a) Analitzeu sintàcticament la frase següent: *Arganthonium Gaditanum LXXX annis regnauisse certum est.*

Text 28. UNA DONA VELLA OFEREIX AL REI TARQUINI ELS LLIBRES SIBIL·LINS

Anus incognita ad Tarquinium Superbum regem adiit nouem libros ferens, quos esse diuina oracula dicebat. Eos uolebat uendere. Tarquinius pretium percontatus est. Mulier nimium atque immensum poposcit; rex derisit. Tum illa tres libros ex nouem deurit et, ecquid reliquos sex eodem pretio emere uellet, regem interrogauit.

GEL·LI, Noctes Atticae I, 19

Lèxic (per ordre alfabètic):

adeo, -is, -ire, -ii, -itum: 'anar a veure'.

anus, -us: 'vella'.

ecquid: adverbí interrogatiu, 'si'.

emo, -is, -ere, emi, emptum: 'comprar'.

eos: forma de is, ea, id.

percontor, -aris, -ari, -atus sum (deponent): 'preguntar'.

Tarquinius Superbus, -i: Tarquini el Superb (rei de Roma).

uolo, uis, uelle, uolui: 'volar'.

En el text hi ha una construcció subordinada d'infinitiu no concertat:

a) De quin infinitiu es tracta?

b) Quina paraula actua com a subjecte de l'infinitiu?

c) Quina funció fa aquesta construcció respecte al verb del qual depèn?

d) Analitzeu sintàcticament la resta dels components de la construcció.

Text 29. CARACAL·LA EXPLICA LES RAONS PER LES QUALS VA FER MATAR EL SEU GERMÀ

Caracalla, post patris mortem, in Castra Praetoria pergens, apud milites conquestus est circumueniri se fratris insidiis, atque ita fratrem in Palatio fecit occidi. Eius corpus statim cremari praecepit. Dixit praeterea in Castris fratrem sibi uenenum parauisse; egitque publice iis gratias qui eum occiderunt.

Historia Augusta, Antoninus Caracalla II, 4-5

Lèxic (per ordre alfabètic):

Castra Praetoria: ‘campament pretorià’.

conquestus est: forma del verb deponent conqueror.

occidi: infinitiu passiu del verb occido.

praecipio, -is, -ere, praecepi, praeceptum, ‘manar’, ‘ordenar’.

a) En el text hi ha quatre construccions d’infinitiu no concertat. Indiqueu quins són els infinitius que les constitueixen, quin és el subjecte de cada una i quina funció fan les quatre construccions d’infinitiu respecte al verb principal.

Text 30. **DARRERES GESTES D'AMÍLCAR ABANS DE MORIR**

At Hamilcar posteaquam mare transiit in Hispaniamque uenit, magnas res secunda gessit fortuna; maximas bellicosissimasque gentes subegit; equis, armis, uiris, pecunia totam locupletauit Africam. Hic cum in Italiam bellum inferre meditaretur, nono anno, postquam in Hispaniam uenerat, in proelio pugnans aduersus Vettones occisus est.

C. NEPOT, Vitae XXII, 4

Lèxic (per ordre alfabètic):

aduersus: preposició d'acusatiu, 'contra'.

inferre: infinitiu d'infero.

Vettones, -um: 'els vetons' (poble cèltic d'Hispania).

a) Transformeu en passiva la frase següent: *At Hamilcar magnas res secunda gessit fortuna.*

Text 31. VIRIAT, PASTOR LUSITÀ, S'OPOSA ALS ROMANS I ÉS ASSASSINAT

Viriathus, qui contra Romanos in Lusitania gerebat, pastor primo fuit, mox latronum dux; postremo tantos ad bellum populos concitauit, ut adsertor contra Romanos Hispaniae putaretur. A suis interfectus est, cum quattuordecim annis Hispanias aduersus Romanos mouisset.

EUTROPI, Breuiarium ab Vrbe condita IV, 16

Lèxic (per ordre alfabètic):

cum: conjunció, cal relacionar-la amb mouisset.

gero, -is, -ere, gessi, gestum: usat en forma absoluta, 'actuar', 'lluitar'.

Lusitania, -ae: Lusitània (regió d'Hispania).

tantos: concorda amb populos.

a) Analitzeu sintàcticament la frase reproduïda a continuació i indiqueu específicament el tipus d'oració que introdueix la conjunció ut: *postremo tantos ad bellum populos concitauit, ut adsertor contra Romanos Hispaniae putaretur*.

Text 32. LUCI CATILINA SURT DE ROMA MENTRE EL SENAT PREN MESURES CONTRA ELL

Sed Catilina, paucos dies commoratus apud C. Flaminium in agro Arretino, dum uicinitem antea sollicitatam armis exornat, cum fascibus atque aliis imperii insignibus in castra contendit. Haec ubi Romae comperta sunt, senatus decernit ut Antonius cum exercitu Catilinam persequi maturet.

SAL·LUSTI, Bellum Catilinarium 36, 1

Lèxic (per ordre alfabètic):

Antonius, -ii: Antoni (militar romà).

Arretinus, -a, -um: 'arretí' (de la ciutat d'Arezzo, a Etrúria).

C. Flaminus, -ii: Gai Flamini (polític romà).

Catilina, -ae: Luci Catilina (polític romà).

commoratus: participi de perfet de commoror.

dum: 'mentre'.

exorno (1a): 'equipar'.

haec: nominatiu plural neutre.

Romae: locatiu de Roma, -ae.

- a) Analitzeu sintàcticament la frase reproduïda a continuació i indiqueu específicament el tipus d'oració que introdueix la conjunció *ut*: *Senatus decernit ut Antonius cum exercitu Catilinam persequi maturet*.

Text 33. EFECTES DE L'HURACÀ QUE ASSOLÀ LA REGIÓ DE CAMPÀNIA

Vastata est Campania turbine uentorum, qui uillas, arbusta, fruges passim disiecit pertulitque uiolentiam ad uicinam urbem, in qua omne mortalium genus uis pestilentiae depopulabatur. Domus corporibus exanimis, itinera funeribus complebantur; non sexus, non aetas periculo uacua erat.

(TÀCIT, Annals XVI, 13)

LÈXIC (per ordre alfabètic)

Campania, -ae: Campània (regió d'Itàlia).

domus(nominatiu plural de domus, -us): casa.

exanimis: ablatiu plural de exanimus, -a, -um.

frux, frugis: collita.

uacuus, -a, -um: exempt de, lliure de

a)Transformeu en activa la frase següent:

Vastata est Campania turbine uentorum.

Text 34. EL GENERAL T. OTACILI ES TRASLLADA A ÀFRICA I FA UNA INCURSIÓ CONTRA ÚTICA

Paucis diebus antequam Syracusae caperentur, T. Otacilius cum quinquere[m]ibus octoginta Vticam ab Lilybaeo transmisit; et, cum ante lucem portum intrasset, naues frumento onustas cepit, egressusque in terram depopulatus est agrum circa Vticam praedamque omnis generis retro ad naues egit.

(T. LIVI XXV, 31, 12)

LÈXIC (per ordre alfabètic):

egressus, -a, -um: participi de perfet de egredior

Lilybaeum -ii: Lilibeu (ciutat de Sicília).

Syracusae, -arum: Siracusa (ciutat de Sicília).

T.Otacilius, -ii: Tit Otacili (general romà).

transmitto, -is, -ere, -misi, -missum (usat de forma absoluta): passar, traslladar-se.

Vtica, -ae: Útica (ciutat d'Àfrica).

a) Expliqueu el tipus de construcció que forma la conjunció *cum* amb el verb *intrasset*

Text 35. DESPRÉS D'ORGANITZAR EL GOVERN DE LA CIUTAT, RÒMUL RAPTA LES NOIES DELS POBLES VEÏNS

Romulus, condita ciuitate, quam ex nomine suo Romam uocauit, multitudinem finitimorum in ciuitatem recepit; centum ex senioribus elegit, quos senatores nominauit propter senectutem. Tunc, cum uxores ipse et populus non haberent, inuitauit ad spectaculum ludorum uicinas urbis Romae nationes, atque earum uirgines rapuit.

(EUTROPI , Breuiarium ab urbe condita II, 1-2)

LÈXIC (per ordre alfabètic):

finitimus, -a, -um: poble veí o fronterer.

Romulus, -i: Ròmul, primer rei de Roma.

senior, senioris: ancià.

uicinas: concorda amb nationes

a)Analitzeu sintàcticament la frase reproduïda a continuació, tot indicant específicament el tipus de construcció que forma la conjunció *cum* amb el verb *haberent*:

cum uxores ipse et populus non haberent, inuitauit ad spectaculum ludorum uicinas urbis Romae nationes.

Text 36. UN AMIC DEL REI PIRROS S'OFEREIX A TRAIR-LO

Cum Pyrrus rex in terra Italia esset et unam et alteram pugnās prospere pugnauisset, tum quispiam Timochares, regis Pyrri amicus, ad C. Fabricium consulem furtim uenit ac praemium petiuit et, si de praemio conueniret, promisit regem uenenis necare.

(GELL, Noctes Atticae III, 8)

LÈXIC (per ordre alfabètic)

C. Fabricius, -ii: Gai Fabrici (cònsol romà)

conueniret: de conuenio, -is, -ire, -ni, -ntum. Usat impersonalment: «haver-hi acord»

Pyrrus, -i: Pirros (rei de l'Epir)

Timochares, -is: Timócar (amic de Pirros)

- a) Feu l'anàlisi sintàctica del fragment reproduït a continuació tot explicant específicament el tipus de construcció que formen *cum ...esset* i *cum ...pugnauisset*: *Cum Pyrrus rex in terra Italia esset et unam atque alteram pugnās prospere pugnauisset*.

Text 37. ALEXANDRE EL GRAN PATEIX UN DESMAI MENTRE ES BANYA EN UN RIU

Mediam Cydnus amnis interfluit; et tunc aestas erat. Pulvere simul ac sudore perfusum regem inuitavit liquor fluminis, ut calidum adhuc corpus ablueret; itaque, ueste deposita, descendit in flumen. Vixque ingressi artus rigere coeperunt; et totum propemodum corpus uitalis calor liquit.

(Q. CURCI, Història d'Alexandre el Gran III, 5)

LÈXIC (per ordre alfabètic)

artus: nominatiu pl. d'artus-us: «membre del cos»

Cydnus, -i: Cidne, riu de Cilícia

ingressus, -a, -um, participi de perfet d'ingredior: «entrar»

Media, -ae: Mèdia, país dels medes

- a) Expliqueu la construcció: *ueste deposita*.

Text 38. L'AQUILÍFER PETROSIDI I ELS SEUS COMPANYS SE SACRIFIQUEN PER MANTENIR LA POSICIÓ

L. Petrosidius aquilifer, cum magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra uallum proiecit; ipse pro castris fortissime pugnans occiditur. Illi aegre ad noctem oppugnationem sustinent: nocte omnes, desperata salute, se ipsi interficiunt. Pauci, ex proelio elapsi, incertis itineribus per siluas ad T. Labienum legatum in hiberna perueniunt.

(CAESAR, De bello Gallico V, 37)

LÈXIC (per ordre alfabètic)

elapsi: participi de perfet d'elabor

incertus, -a, -um: «poc segur»

L. Petrosidius, -ii: L. Petrosidi (oficial de Cèsar)

T. Labienus, -i: T. Labiè (general de Cèsar)

a) Analitzeu sintàcticament la frase que es reproduïx a continuació, tot indicant específicament quin tipus de construcció formen la conjunció *cum* amb el verb *premeretur*: *cum magna multitudine hostium premeretur*.

Text 39. QUALITATS ORATÒRIES D'HORTÈNSIA, FILLA DE QUINT HORTENSI

Matronae graui tributo a triumuiris oneratae sunt nec¹ quisquam uirorum accommodare patrocinium eis² audebat. Tunc Hortensia, Q. Hortensii filia, causam feminarum apud triumuiros constanter et feliciter egit; impetrauit enim ut maior pars pecuniae eis remitteretur. Q. Hortensius reuixit filia et uerba eius aspirauit.

(VALERI MÀXIM 8, 3, 3)

1 Nec quisquam: «i cap».

2 Eis es refereix a les matrones.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

accomodo (1): preparar.

ago, egi, actum (3): encarregar-se de.

apud (prep. d'acus.): davant.

aspiro (1): inspirar.

onero (1): oprimir, gravar.

patrocinium, -ii(n.): defensa.

Q. Hortensius, -i (m.): Quint Hortensi (famós orador del segle I aC).

remitto, -misi, -misum (3): tornar.

reuisco, -uixi, -uictum (3): reviure.

- a) Fixeu-vos en la frase que acabeu de traduir *Nec quisquam uirorum accommodare patrocinium eis audebat*.

1. Substituïu *uirorum* per la forma corresponent del mot *consul*, -is.
2. Substituïu *eis* per la forma corresponent de *matrona*, -ae

- b) Passeu a la veu passiva la frase *Hortensia causam feminarum apud triumuiros egit*

Text 40 ALEXANDRE EL GRAN DE MACEDÒNIA

Alexander Macedo animum ad¹ uirtutem a pueritia summo labore confirmauit. Alexandri uirtutes per orbem terrae cum laude et gloria uulgatae sunt. 2 Alexandrum omnes maxime metuerant, sed plurimum etiam dilexerunt. Si Alexandro uita longior data esset, trans Oceanum sarisae Macedonum transuolassent.

(Retòrica a Herenni, 4, 22)

1 Ad significa «per a».

2 Vulgatae sunt és una forma del verb uulgo.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

confirmo(1): preparar.

Macedo, -onis(m.): macedoni, de Macedònia [regió del nord-est de Grècia].

Oceanus, -i(m.): l'oceà, el mar.

orbis, -is(m.): orbe.

sarisa, -ae(f.): llança.

uirtus, -tis(f.): virtut.

a) En cada una de les frases següents substituïu el mot en negreta pel que us proposem entre parèntesis i realitzeu els canvis que calgui per obtenir una nova frase gramaticalment correcta.

1. **Alexandro** uita longior data est. (imperium n.)

2. **Alexandro** uita longior data est. (facultates f.)

b) En cada una de les frases següents substituïu el mot en negreta per la forma del pronom *idem, eadem, idem* que li correspongui.

1. **Alexander** Macedo summo labore animum confirmauit.

2. **Alexandri** uirtutes per orbem terrae uulgatae sunt.

3. **Alexandrum** omnes metuerant.

4. **Alexandro** uita longior data est.

Text 41. **AQUIL·LES MATA HÈCTOR I FA FUGIR ELS TROIANS**

Hector Polypoetem ducem fortissimum occidit. Dum eum spoliare coepit, Achilles superuenit. Fit pugna maior; clamor ab oppido et a toto exercitu surgit. Hector Achillis femur sauciauit. Achilles eum persecutus est nec destitit nisi¹ eum occideret. Hectore interempto,² Achilles Troianos in fugam uertit et usque ad portas persequitur.

(DARES FRIGI 24).

1 Podeu traduir nisi per «fins que».

2 És una forma del verb interimo.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

desisto, -stiti, -stitum(3): parar, cessar.

dum(conj. temp.): mentre.

persequor, persecutus est(3) (dep.): perseguir.

Polypoetes, -is (m.): Polipoetes (cabdill grec).

superuenio, -ueni, -uentum (4): presentar-se.

a) En la frase que acabeu de traduir *Dum eum spoliare coepit, Achilles superuenit*

1. Quin substantiu substitueix el pronom *eum*?

- a. Hectorem
- b. Polypoetem
- c. Achillem

2. Quin pronom podria actuar com a subjecte de *coepit*?

- a. Quidque
- b. Idem
- c. Id

b) A la frase que acabeu de traduir *Hectore interempto, Achilles Troianos in fugam uertit* substituïu el mot en negreta per la forma que correspongui del substantiu *copiae, -arum(pl.)* i a continuació feu els canvis necessaris per obtenir una nova frase correcta

Text 42. CARACTERÍSTIQUES DE LA JOVENTUT ROMANA

Romana iuuentus per laborem in castris usum militiae discebat et in armis magis quam in conuiuiis libidinem habebat. Nullus labor insolitus erat talibus uiris, nullus locus asper aut arduus erat, nullus armatus hostis formidulosus. Iuuenes laudis auidi et pecuniae liberales erant; gloriam ingentem, diuitias honestas uolebant.

(SAL·LUSTI, La conjuració de Catilina , 7, 4 – 6)

LÈXIC (per ordre alfabètic)

asper, -era, -erum: difícil.

diuitiae, -arum(f. pl.): riqueses.

formidulosus, -a, -um: temible.

liberalis, -e(adj.): generós.

libido, -inis(f.): afecció.

usus, -us(m.): pràctica

a) Quina de les expressions proposades pot substituir els mots assenyalats en negreta de cada número, mantenint la correcció gramatical de la frase encara que en canviï el sentit?

1. Romana iuuentus **in castris** usum militiae discebat

- a. tales uiros
- b. per laborem
- c. magis quam in conuiuiis

2. Iuuenes **laudis** auidi erant

- a. diuitiarum honestarum
- b. cum laboribus
- c. formidulosis hostibus

b) Quina de les frases proposades a continuació reflecteix millor el sentit de la frase del text *Iuuenes liberales pecuniae erant; gloriam, diuitias honestas uolebant*?

- a. Iuuenes Romani liberales pecuniae erant sed gloriam et diuitias honestas uolebant.
- b. Romana iuuentus liberalis pecuniae erat gloriamque, diuitias honestas uolebat.
- c. Romae iuuenes liberales pecuniae erant; non gloriam sed diuitias honestas uolebant.

Text 43. AUGUST, CONSTRUCTOR I PROMOTOR D'OBRA PÚBLICA

Augustus publica opera plurima extruxit,¹e quibus praecipua fuerunt: forum cum aede Martis, templum Apollinis in Palatio, aedes Iouis² in Capitolio. Quaedam opera sub nomine alieno etiam fecit: porticum basilicamque Gai et Lucii, porticus Liuiiae et Octaviae theatrumque Marcelli. Alueum Tiberis laxauit ac repurgauit. Aedes sacras uetustate collapsas refecit.

(SUETONI, Vida d'August, 29-30)

1 És una forma del verb extruo.

2 Prové de la forma Iuppiter, Iouis.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

aedes, -is(f.): santuari.

alienus, -a, -um: d'un altre.

alueus, -i(m.): llit [d'un riu], llera.

Apollo, -inis(m.): Apol·lo.

Gaius, -ii(m.): Gai [nét d'August].

Liuiia, -ae(f.): Lívia.

Marcellus, -i(m.): Marcel [nebot d'August].

opus, operis(n.): obra.

praecipuus, -a, -um: principal.

- a) Fixeu-vos bé en la frase que acabeu de traduir *Augusti opera praecipua fuerunt forum cum aede Martis et templum in Palatio*. Sense variar el cas dels mots assenyalats en negreta, substituïu-los pels que apareixen entre claudàtors enunciats en nominatiu i genitiu.

_____ [Caesar, -ris] opera praecipua fuerunt forum cum _____
[templum, -i] _____ [Venus, Veneris] et _____ [basilica, -ae] in foro.

- b) Fixeu-vos en les frases que acabeu de traduir *Augustus publica opera extruxit. Alueum Tiberis laxauit ac repurgauit. Aedes sacras refecit*. A continuació transformeu totes les formes verbals en present d'indicatiu, si escau.

Text 44 NUMA POMPILI CONTINUA L'OBRA DE RÒMUL

Numa Pompilius agros, quos Romulus bello ceperat, diuisit uiritim ciuibus amoremque pacis eis¹ iniecit. Idem Pompilius ad pristinum numerum duo² augures addidit et sacris pontifices quinque³ praefecit; adiunxit praeterea flamines, Salios uirginesque Vestales, omnesque partes religionis statuit. Idem ludos, mercatus omnesque celebritates inuenit.

(CICERÓ, La república 2, 14)

1Eis es refereix a ciuibus.

2 El numeral duo s'ha de traduir amb augures.

3 El numeral quinque s'ha de traduir amb pontifices.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

celebritas, -tis(f.): assemblea.

inicio, -ieci, -iectum(3): inculcar.

inuenio, -ueni, -uentum(4): crear.

praeficio, -feci, -fectum(3): posar [algú] al capdavant de [alguna cosa].

religio, -onis(f.): culte.

sacra, -orum(n. pl.): cerimònies sagrades.

Salus, -ii(m.): sali [membre d'un col·legi sacerdotal dedicat al culte de Mart].

a)Fixeu-vos en la frase *Pompilius omnes partes religionis statuit* i responeu a les dues qüestions següents. Recordeu que una elecció errònia serà penalitzada.

1. Quina de les propostes correspon a la mateixa frase en veu passiva?

a.Omnis pars religionis Pompilio statuitur.

b.A Pompilio omnes partes religionis statutae sunt.

c.Pompilium omnes partes religionis statuuntur.

2. Quina de les propostes presenta la substitució pronominal correcta de Pompilius i omnes partes religionis?

a.Ipse eius statuit.

b.Idem has statuit.

c.Ille eadem statuit

b)Fixeu-vos en la frase *Numa agros quos Romulus ceperat diuisit*.

1.Anoteu l'únic canvi que s'ha d'efectuar si se substitueix Numa per Romani (pl.).
Romani

2. Anoteu l'únic canvi que s'ha d'efectuar si se substitueix *agros* per *agrum*.

Numa agrum

Text 45. **COSTUMS NOCTURNS DE NERÓ A ROMA**

Nero petulantiam, luxuriam, auaritiam, crudelitatem exercuit. Post crepusculum popinas inibat¹ circumque uicos uagabatur; redeunt² a cena uerberare ac uulnerare cloacisque demergere solebat, tabernas etiam expilare. Saepe in eius modi rixis periculum uitae adiit³: prope ad necem caesus est a senatore, cuius uxorem attrectauerat.

(SUETONI, Vida dels dotze cèsars. Neró, 26)

1 És el pretèrit imperfet d'indicatiu del verb ineo.

2 Fixeu-vos en el significat d'aquest mot que us donem en el lèxic.

3 És el pretèrit perfet d'indicatiu del verb adeo.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

adeo, adii, aditum: afrontar.

attrecto(1): grapejar.

caedo, cecidi, caesum(3): colpejar.

exerceo, exercui, exercitum(2): practicar.

Nero, Neronis(m.):Neró.

rediens, redeuntis(m.): el que tornava [d'un lloc].

taberna, -ae(f.): botiga.

a)Quin dels sintagmes proposats pot substituir els mots assenyalats amb negreta en cada número per tal d'obtenir una nova frase sinònima que sigui correcta sintàcticament? Recordeu que una elecció errònia serà penalitzada.

1.Nero **petulantiam et luxuriam** exercuit.

a. huius. b. harum. c. has.

2. **Cuius** uxorem Nero attrectauerat.

a. senatori. b. senatore. c. senatoris.

D'acord amb el sentit del text que acabeu de traduir, quina de les formes proposades en cada número es pot introduir a la frase sense que gairebé en variï el significat? Recordeu que una elecció errònia serà penalitzada.

1. Nero circum uicos _____ uagabatur.

a. Romae. b. redeunt². c. eiusdem.

2. Nero _____ tabernas expilare solebat.
a. eorum. b. ipse. c. ad necem

Text 46 SUÏCIDI DE SÈNECA I DE LA SEVA DONA

Vbi haec uerba Seneca disseruit, complectitur uxorem et eam rogat ut temperaret dolorem et desiderium mariti toleraret. Illa tamen quoque manum percussoris exposcit. Tum eodem ferro brachia exsoluunt. Seneca, quoniam senile corpus lenta effugia sanguini praebebat, crurum uenas quoque abrumpit.

(TÀCIT, Annals, 15, 63)

LÈXIC (per ordre alfabètic)

crus, cruris (n.): cama.

dissero, disserui, dissertum(3): pronunciar.

exposco, expoposci, exposcitum(3): reclamar.

exsoluo, exsolui, exsolutum(3): obrir-se, tallar-se.

ferrum, -i(n.): ganivet.

percussor, -oris(m.): executor [l'encarregat de tallar-los les venes].

praebeo, praeui, praebitum (2): causar.

quoniam (conj. causal): com que.

tempero(1): moderar.

ubi(conj. temporal): després que

a) Substituïu els mots assenyalats amb negreta per la forma equivalent dels mots que hi ha enunciat entre parèntesis. Fixeu-vos en la indicació del gènere gramatical dels substantius.

1. Senile corpus **lenta effugia** sanguini praebebat. (rapidus, -a, -um / egressus, -us m.)
2. **Senile corpus** lenta effugia sanguini praebebat. (altus, -a, -um / uulnus, -eris n.)

b) Quina forma verbal del verb DICO, DIXI, DICTVM (3) podeu introduir en cadascun dels espais buits per tal d'obtenir una frase correcta? Recordeu que una elecció errònia serà penalitzada.

1. Haec uerba Seneca ac uxor _____.
a. dicta sunt.
b. dicens.
c. dicunt.
2. His uerbis _____, Seneca uxorem complectitur.
a. dicit.
b. dictis.
c. dictum est.

Text 47 DARRERA BATALLA D'ESPÀRTAC

Hostes, a Licinio Crasso fugati, in extrema Italiae refugerunt. Ibi circa Bruttium angulum clausi sunt et, cum fugam in Siciliam pararent sed nauigia non suppetarent, tandem dignam mortem obierunt et sine missione¹ pugnaverunt. Spartacus ipse, in primo agmine fortissime dimicans, quasi imperator occisus est.

(FLORUS, Epítom, 2, 8, 12-14)

¹«Sense treva».

LÈXIC (per ordre alfabètic)

angulus, -i(m.): punta, racó.

Bruttius, -a, -um: del Bruti [regió del sud d'Itàlia, separada de Sicília per l'estret de Messina].

claudio, clausi, clausum(3): encerclar.

extremum, -i(n.): confí, límit.

fugo(1): posar en fuga.

Licinius Crassus, Licinii Crassi(m.): Licini Cras.

obeo, obii, obitum: afrontar.

suppeto, suppetui, suppetitum(3): haver-hi a disposició

a) Una vegada observades amb atenció les concordances que hi ha a la frase *Spartacus ipse, in primo agmine dimicans, quasi imperator a Romanis occisus est*, transformeu-la a la veu activa a partir de l'inici que us proposem.

1. Romani occiderunt _____.

b) Quin dels sintagmes proposats en cada número cal introduir en l'espai buit per tal d'obtenir una frase correcta gramaticalment? Recordeu que una elecció errònia serà penalitzada.

1. Spartacus circa Bruttium angulum _____ clausus est.

a. cum exercitu.

b. Marci Licinii.

c. Italiam.

d. hosti.

2. Hostes, sine missione _____, mortem dignam obierunt.

a. fortissime.

b. Spartaco.

c. dimicantes.

d. ipsos.

Text 48 DESCRIPCIÓ DEL SECTOR TERMAL D'UNA VIL·LA SENYORIAL

Est balinei cella frigidaria spatiosa, cuius in contrariis parietibus duo¹ baptisteria sinuantur. Adiacent unctorium et hypocauston, mox duae cellae magis elegantes quam sumptuosae; cohaeret calida piscina, ex qua natantes mare adspiciunt, nec procul est sphaeristerium quod occurrit calidissimo soli, inclinato iam die.

(PLINI EL JOVE, Cartes, 2, 17, 11)

1 És una forma del numeral duo, duae, duo que cal traduir amb baptisteria.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

baptisterium, -i(n.): banyera.

frigidarius, -a, -um: d'aigua freda.

inclino(1): declinar [el dia], caure [el dia].

occurro, occurri, occursum(3): estar orientat cap a.

sinuo(1): aparèixer arrodonit.

sphaeristerium, -ii(n.): pista de joc de pilota.

unctorium, -ii(n.): sala de massatge

a) Canvieu el nombre gramatical dels mots marcats en negreta i, si escau, efectueu els canvis necessaris perquè la frase resultant sigui correcta. Copieu tota la frase resultant en el vostre quadern de respostes.

1. In parietibus cellae frigidariae **baptisteria** sinuantur.

2. Procul est **sphaeristerium** quod occurrit calidissimo soli.

b) Escriviu si l'afirmació que es fa en cadascuna de les frases següents és certa (C) o falsa (F) en relació amb el que diu el text que acabeu de traduir. Feu-ho de manera que coincideixi el número de cada frase amb la vostra elecció (per exemple, 1C, 2C, 3F, etc.). Recordeu que un error en la vostra resposta comporta una deducció de punts.

1. Calidissimus sol sphaeristerium penetrat. C / F

2. Balinei frigidarium spatiosum est. C / F

3. Qui natant ex cellis elegantibus mare uident. C / F

4. Cum dies iam inclinatus est, non procul a calida piscina est sphaeristerium. C / F

Text 49 VICTÒRIES DE L'EMPERADOR AURELIÀ EN LA SEVA MARXA CAP A ORIENT

Aurelianus contra Zenobiam, quae filiorum nomine imperium orientale tenebat, iter flexit. Multa bellorum genera in itinere confecit. In Thracia occurrentes barbaros uicit; Gothorum ducem trans Danuuium interemit. Inde per Byzantium in Bithyniam transitum fecit eamque nullo certamine obtinuit.

(Història Augusta, Aurelià, 22, 1-4)

LÈXIC (per ordre alfabètic)

Aurelianus, -i(m.): Aurelià.

Bithynia, -ae(f.): Bitínia [regió d'Àsia menor].

Byzantium, -i(n.): Bizanci [ciutat].

Gothi, -orum(m.): els gots [poble germànic].

Thracia, -ae(f.): Tràcia.

Zenobia, -ae(f.): Zenòbia [reina de Palmira, ciutat de la Síria actual]

a) D'entre les formes que hi ha entre claudàtors, escolliu la que cal introduir en l'espai buit per tal d'obtenir una frase amb sentit.

1. Aurelianus ____ Zenobiam iter flexit. [ut, cuius, ad, per]

2. Senatus decreuit ____ Aurelianus contra Zenobiam iter flecteret. [qui, et, ut, cum]

3. ____ Aurelianus Gothorum ducem interemisset, in Bythiniam transitum fecit. [cum, ad, quem, per]

4. Aurelianus in Bithyniam transitum fecit, ____ eam obtineret. [et, aut, in, ut]

b) A cada número, entre claudàtors, teniu una sèrie de quatre sintagmes, un dels quals no pot ser introduït en l'espai en blanc perquè la frase que en resultaria seria incorrecta. Esbrineu quin és i escriviu-lo en el vostre quadern de respostes.

1. Zenobia _____ imperium tenebat. [cum filiis suis; diligenter; ad transitum; Syriae]

2. _____ ab Aureliano uicti sunt. [barbari; barbarorum dux; hostes; Gothi]

3. Aurelianus _____ Gothorum ducem interemit. [magno certamine; Romanorum imperator; cum legione una; itinera]

4. Aurelianus in itinere _____ confecit. [multa bella; magnas res; trans Danuuium; negotium nullum]

Text 50 EL VALOR DE L'ELOQUÈNCIA

Oratori omnia, quae sunt in hominum uita, tractata esse debent. Est enim eloquentia una de summis uirtutibus. Quamquam sunt omnes uirtutes aequales et pares, est tamen alia¹ magis illustris quam alia; eloquentia est uis quae sensa mentis et consilia sic uerbis explicat, ut² eos, qui audiant, possit³ impellere.

(CICERÓ, De l'orador, 3, 14, 54)

1La correlació alia... alia...cal traduir-la per «una... altra».

2La correlació sic... ut...cal traduir-la per «de manera que».

3possités una forma del verb possum, que es conjuga comsum.

LÈXIC (per ordre alfabètic)

consilium, -ii(n.): decisió.

explico(1): exposar.

impello, impulsi, impulsum(3): commoure.

quamquam(conj. concessiva): encara que.

sensa, sensorum(n. pl.): pensaments.

- a) En totes les llengües hi ha diferents formes d'expressar de manera semblant una mateixa idea. A partir d'aquest principi, digueu quina solució d'entre les proposades a cada número reflecteix més exactament l'expressió marcada en negreta.

1.Eloquentia **eos qui audiunt** impellere potest.

a.audientes.

b.eis auditis.

c.ut ei audiant.

2.Alia uirtus **magis illustris** quam alia est.

a.magna et illustris.

b.quae illustris est.

c.illustrior.

3.Est eloquentia una **de summis uirtutibus**.

a.inter summas uirtutes.

b.summae uirtutis.

c.in summis uirtutibus.

4.**Oratori** omnia tractata esse debent.

a.ex oratore.

b.ab oratore.

c.cum oratore

Text 51 L'ARRIBADA DE DUES LEGIONS ENVIADES PER CÈSAR DESMUNTA ELS PLANS D'ATAC DELS TRÈVERS

Dum haec a Caesare geruntur, Treueri, magnis peditatus equitatusque copiis coactis, Labienum cum una legione, quae in eorum finibus hiemauerat, adoriri parabant; iamque ab eo non longius bidui uia aberant, cum duas legiones uenisse missu Caesaris cognoscunt.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies, VI, 7, 1-2

Lèxic subratllat (per ordre alfabètic):

absum, abesse, afui (irr., intr.): estar allunyat, distar. | abesse a/ab: estar lluny de. adorior, adoriri, adortus sum (4a, dep. tr.): atacar. biduum, -i (n.): dos dies. | bidui uia: trajecte de dos dies. cum (prep. d'abl.): (mil.) al capdavant de. duo, -ae, -o (adj. num.): dos. finis, -is (m. i f., sovint en plural): territori. Labienus, -i (m.): Labiè (lloctinent de Cèsar). longius (adv. comp.): més lluny. | longius abesse: estar més lluny. missus, -us (m.): encàrrec. Treueri, -orum (m. pl.): els trèvers (tribu gal·la).

a) Digueu com s'anomena la construcció formada per *magnis peditatus equitatusque copiis coactis*; expliqueu els elements que la constitueixen i la relació sintàctica existent entre ells.

b) En la construcció *cum duas legiones uenisse missu Caesaris cognoscunt*, digueu quin tipus d'oració introdueix *cum* i quin és el subjecte del verb *cognoscunt*.

a) En la construcció *quae in eorum finibus hiemauerat*, digueu quin tipus d'oració introdueix *quae*; indiqueu-ne l'antecedent i expliqueu com hi concorda.

b) Digueu com s'anomena l'estructura *duas legiones uenisse missu Caesaris* i quina funció sintàctica fa respecte a *cognoscunt*; indiqueu també el subjecte de *uenisse*.

Text 52 MODERACIÓ D'AUGUST. SENZILLESA DELS SEUS HABITATGES

Augustum continentissimum fuisse constat ac sine suspicione ullius uitii. Habitauit primo iuxta Romanum forum in domo quae Calui oratoris fuerat; postea in Palatio aedibus modicis, in quibus porticus breues erant et conclauia sine marmore ullo aut insigni pauimento. Ac per annos quadraginta eodem cubiculo hieme et aestate mansit.

Gai Suetoni. Vida d'August, 72

Lèxic (per ordre alfabètic):

Caluus-i: 'Calb' (poeta i orador).

consto,-stiti, — (1a): 'ser conegut', 'ser evident'.

continens,-ntis: 'moderat'.

maneo,mansi,mansum(2a): 'romandre'.

ullus,-a,-um: 'algun, alguna'.

a)En la frase «*Augustum continentissimum fuisse constat ac sine suspicione ullius uitii*», digueu quin tipus d'estructura sintàctica forma *Augustum continentissimum fuisse* i quina funció sintàctica hi fa *Augustum*.

b)En la frase «*[Augustus] habitauit primo iuxta Romanum forum in domo quae Calui oratoris fuerat*», digueu quin és l'antecedent de quae i justifiqueu la resposta.

Text 53. **AUGUST DORMIA POC**

Augustus post cibum meridianum uestitus calciatusque paulisper conquiescebat, opposita ad oculos manu. A cena in lecticulam lucubratoriam se recipiebat; ibi ad multam noctem permanebat. In lectum deinde transgressus, non amplius quam septem horas dormiebat ac eas non continuas sed in illo temporis spatio ter aut quater expergiscebatur.

Gai Suetoni. Vida d'August , 78

Lèxic (per ordre alfabètic):

a (preposició): 'després de'.

lucubratorius, -a, -um: 'de treball'.

transgredior, -gressus sum (3a deponent): 'traslladar-se'

- a) En el text hi ha l'estructura sintàctica *opposita ad oculos manu*. Digueu el nom que rep i analitzeu-ne sintàcticament els elements.
- b) En el text hi ha l'estructura sintàctica *in lectum deinde transgressus*. Digueu quin nom rep i amb quin mot concorda *transgressus*.

Text 54. DAVANT L'AMENÇA DELS BELGUES, CÈSAR INSTALLA EL CAMPAMENT A L'ALTRA BANDA DEL RIU ÀXONA

Caesar, postquam omnes Belgarum copias ad se uenire uidit, flumen Axonam, quod est in extremis Remorum finibus, traducere maturauit. In eo flumine pons erat; ibi Q. Titurio legato cum sex cohortibus relicto, [Caesar] in altera parte fluminis castra posuit atque uallo fossaque muniri iussit.

Juli Cèsar. Guerra de les Gàl·lies, II, 5, 4-6

Lèxic subratllat (per ordre alfabètic):

Axona, -ae (m.): Àxona (nom de riu).

copiae, -arum (f. pl.): tropes.

finis, -is, (m. i f., sovint en plural): territori.

iubeo, iussi, iussum (2a, tr.): manar.

matureo (1a, tr.): afanyar-se.

munio (4a, tr.): fortificar.

pono, posui, positum (3a, tr.): instal·lar.

relinquo, reliqui, relictum (3a, tr.): deixar.

Remus, -i (m.): rem (habitant del nord de la Gàl·lia).

traduco, traduxi, traductum (3a, tr.): fer travessar.

- a) Digueu com s'anomena l'estructura *omnes Belgarum copias ad se uenire* i quina funció sintàctica fa respecte a *uidit*.
- b) En la frase *quod est in extremis Remorum finibus*, digueu quin és l'antecedent de *quod* i indiqueu com hi concorda. Digueu també quin tipus d'oració subordinada introdueix.